

Handläggare:
Eva Bergquist

Yttrande över betänkande Ny museipolitik (SOU 2015:89)

Ärendebeskrivning

I ärendet behandlas svar på remiss från Kulturdepartementet över betänkandet av Ny museipolitik. Betänkandet behandlar förslag om en museilag och en ny myndighet för museifrågor.

Förslag till beslut

Kulturförvaltningen föreslår kulturnämnden besluta att till Kulturdepartementet yttra sig över betänkande i enlighet med tjänsteutlåtandet.

Förvaltningens motivering

Sammanfattning

Utredningen återger hur centralmuseerna har växt fram, vilket uppdrag och verksamhet de har i dag. Vidare redovisar utredningen olika museipolitiska utredningarna och organisatoriska förändringar inom de s.k. centralmuseerna. Utredningen behandlar också museernas mål och resultatstyrning och relevanta samhällsförändringar.

Förslagen innebär både att den politiska styrningen föreslås bli tydligare vad gäller de principiella utgångspunkterna för museernas verksamhet och på samma gång mer övergripande än i dag. I betänkandet föreslås också både att det allmännas stöd till museiverksamheten måste bli tydligare, men också att institutionerna måste ges ett större ansvar och möjligheter att förverkliga sina uppdrag. I betänkandet föreslås vidare att en museilag införs med syfte att reglera verksamheten vid landets offentligt finansierade museer. Förslaget innebär också att en ny myndighet skapas med uppgift att bland annat följa upp, fördela bidrag och kvalitetssäkra verksamheterna.

Kulturförvaltningen ser det övergripande syftet med en museilag men har frågetecken kring hur denna ska efterföljas. Vad gäller bildandet av en ny myndighet så är förvaltningen inte helt övertygad att en ny myndighet på området är den bästa lösningen för att stärka museisektorn. Det kulturpolitiska landskapet har under senare år präglats av stora förändringar som bland annat

handlar om ett ökat interagerande med andra politikområde. En särskild museimyndighet får inte medföra att denna inriktning bryts.

Bakgrund

Regeringen beslutade 2014 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att göra en översyn av de statliga museernas uppdrag, myndighets- och institutionsstruktur och regeringens styrning av desamma. Enligt direktiven skall utredningen bland annat beskriva hur samhällsutvecklingen påverkar förutsättningarna för museiverksamhet och hur centralmuseerna uppfyller sina uppdrag. Utredningen skall också lämna förslag om nationella mål för området och om organisatoriska förändringar i syfte att uppnå högre effektivitet.

Betänkandets överväganden och förslag

Förslag till museilag

Syftet med lagen är att slå fast de allmänna museernas fria ställning som kunskapsinstitutioner i samhället och deras ansvar för att förmedla ett reflekterande förhållningssätt till historien och omvärlden.

Förslaget till ny lag innehåller bestämmelser;

- för offentligt styrda museer som har avlönad personal, oavsett om de har statlig, regional eller kommunal huvudman,
- som anger att de allmänna museernas övergripande, ändamål är att bidra till det demokratiska samhällets utveckling,
- som reglerar de statliga museernas samlingsförvaltning och samverkan i museisektorn,
- om museernas verksamhetsområden, t ex att utställningar och annan publik verksamhet skall präglas av allsidighet, öppenhet och kvalitet. Publik verksamhet skall vara tillgänglig för alla och anpassad till användarens olika förutsättningar.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen ser att syftet med en lag är att säkra museernas ställning som fristående kunskapsinstitutioner och medverkande till en demokratisk utveckling. Syftet med lagen är vidare att garantera museernas fria ställning i förhållande till den politiska beslutsnivån. Förvaltningen ställer sig frågande till om lagstiftning är den bästa vägen att uppnå dessa syften och menar att staten i styrningen av de statliga museerna snarare bör fortsatt agera förebildligt. Förvaltningen ser inte hur förslaget avses följas upp, inte minst på regional och kommunal nivå. De mål som lagstiftningen syftar till uppnås sannolikt än bättre genom samhälls- och kulturpolitisk debatt. Förvaltningen har svårt

att i dagsläget överblicka vad en lag kan innebära för stiftelsen Stockholms läns museum.

Av lagen framgår också att de statliga museerna ska verka för att tillgängliggöra sin verksamhet för människor i hela landet. Förvaltningen menar att självklart har de enskilda museernas ekonomiska situation en påverkan för deras möjligheter att verka nationellt – analogt eller digitalt -, liksom samlingsarnas karaktär men ser positivt på ansatsen.

Förslag till ny myndighet - Myndigheten för museer och utställningar

Den nya myndigheten och delar av dess verksamhet ska finansieras genom att medel överförs från myndigheten Riksutställningar, som i sin tur avvecklas.

Syftet är att främja en museiverksamhet av hög kvalitet i hela landet.

Den nya myndigheten ska ha till uppgift att;

- främja utveckling av en museiverksamhet av hög kvalitet i hela landet,
- följa upp verksamhet inom och fördela bidrag till museisektorn,
- verka för en professionsbaserad kvalitetssäkring,
- ansvara för den officiella museistatistiken,
- bedriva viss omvärldsbevakning,
- hantera förvaltningsuppgifter som rör utställningsgarantier,
- bidra till att stärka museiperspektivet på nationell nivå inom ramen för kultursamverkansmodellen.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen stödjer ambitionen att stärka museisektorn. Aktuella samhällsutmaningar handlar bland annat om att skapa gemensamma rum för möten och delaktighet; i detta avseende kan museerna spela en än viktigare funktion. En ny myndighet får enligt förvaltningen inte bidra till att den ökande interaktionen med andra politikområden avstannar. Förslaget innebär att de uppgifter som för närvarande åligger Statens kulturråd och Myndigheten för kulturanalys kommer att ingå i den nya myndighetens uppdrag. Förvaltningen är tveksam till en ökad sektorisering av kulturpolitiken som går emot trenden om en ökad samverkan mellan konstater. Det är angeläget att Myndigheten för kulturanalys har ett brett ansvarsområde.

Förslag till nytt statsbidrag för samverkansprojekt i museisektorn

I betänkandet konstateras att det generellt sett saknas fria pengar i sektorn som kan investeras i innovativa projekt och föreslår ett inrättande av ett särskilt statsbidrag på 28 miljoner kronor för utvecklingsprojekt. Bidraget ska även omfatta regionala och lokala institutioner.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen anser att kulturområdet är betjänt av ökade utvecklingsmedel och tar för givet att Stockholms län, som inte omfattas av den s.k. samverkansmodellen, inte ställs utanför.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet

Myndigheten Riksutställningar avvecklas och resurser som frigörs föreslås användas för verksamheten vid den föreslagna nya myndigheten, Myndigheten för museer och utställningar. En avveckling av Riksutställningar kan på sikt frigöra ca 43,5 miljoner kronor för staten. Förvaltningen tar inte ställning till konsekvenserna. Förvaltningen har ingen annan åsikt när det gäller nedläggning av Riksutställningar än utredningen.

Miljökonsekvenser av beslutet

I enlighet med landstingets Miljöpolitiska program 2012-2016 har hänsyn till miljön beaktats och slutsatsen är att det inte är relevant med en miljökonsekvensbedömning i detta ärende.

Eva Bergquist
förvaltningschef